

Τα εξαρτημένα άτομα στη νέα νομοθεσία για τα ναρκωτικά (άρθρα 21 παρ. 1α', 30-35 Ν 4139/2013)*

ΚΩΣΤΑ ΚΟΣΜΑΤΟΥ, Λέκτορα Νομικής ΔΠΘ

Η μελέτη εξετάζει το ζήτημα της ποινικής μεταχείρισης του εξαρτημένου από τα ναρκωτικά κατηγορουμένου ενόψει του νέου νόμου 4139/2013. Ειδικότερα εξετάζονται θέματα που προκύπτουν στο πεδίο της διάγνωσης της εξάρτησης από τα ναρκωτικά, καθώς και τα προβλεπόμενα ευεργετικά μέτρα όσων συμμετέχουν ή έχουν ολοκληρώσει θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης.

The study examines the issue of criminal treatment of drug-dependent defendants in view of the new law 4139/2013. Particular, we examine issues arising in the field of diagnosis of drug dependence, and provided beneficial measures for those involved or have completed treatment for addiction.

Η μεταχείριση των εξαρτημένων δραστών ρυθμίζεται από τις διατάξεις των άρθρων 21 παρ. 1α', 30 έως και 35 του Ν 4139/2013. Οι προβλέψεις αφορούν σε τρία επίπεδα:

- α) στο πεδίο της διάγνωσης της εξάρτησης,
- β) στην ιδιαίτερη ποινική μεταχείριση των εξαρτημένων παραβατών του νόμου,
- γ) στην έμφαση στη θεραπεία, με την παροχή δυνατοτήτων για παρακολούθηση από μέρους των εξαρτημένων δραστών θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης σε όλο το φάσμα της ποινικής διαδικασίας, καθώς των εννόμων αποτελεσμάτων που επιφέρει η ολοκλήρωσή τους.

I. Η διάγνωση της εξάρτησης

Στο πεδίο της διάγνωσης της εξάρτησης του κατηγορουμένου η διάταξη του άρθρου 30 παρ. 3 του Ν 4139/2013 καινοτομεί, καθώς για την κατάφασή της δεν απαιτείται το (μοναδικό μέχρι σήμερα κατ' άρθρο 30 παρ. 1 Ν 3459/2006) αποδεικτικό μέσο της πραγματογνωμοσύνης. Η νέα διάταξη απαριθμεί ενδεικτικά (και όχι περιοριστικά) διαγνωστικά κριτήρια, τα οποία (ένα ή περισσότερα) συνεκτιμώνται στην κρίση για την εξάρτηση του κατηγορουμένου. Τα προβλεπόμενα από τη διάταξη αυτή διαγνωστικά κριτήρια είναι:

- α) πιστοποιήσεις αναγνωρισμένων υπηρεσιών απεξάρτησης (δηλαδή των αναφερόμενων στο άρθρο 51¹ εγκεκριμένων οργανισμών θεραπείας στο πλαίσιο του ποινικού συστήματος)²,

* Η μελέτη αποδίδει εισήγηση που έλαβε χώρα στις 21-22 Μαΐου 2013 στη Νομική Σχολή ΔΠΘ σε επιστημονικό συνέδριο με θέμα: «Οι νέες ρυθμίσεις του Ν 4139/2013 "Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών"».

1. Άρθρο 51: «Εγκεκριμένοι οργανισμοί ή φορείς για την υλοποίηση των δράσεων που μνημονεύονται στα άρθρα 30-35 είναι οι εξής: 1) Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ), 2) Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ), 3) Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθηνών (ΨΝΑ), 4) Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης (ΨΝΘ)».
2. Ως τέτοια πιστοποίηση που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κρίση του δικαστηρίου αναφορικά με την εξάρτηση του κατηγορουμένου νοείται και η βεβαίωση ότι ο κρατούμενος παρακολουθεί ειδικό συμβουλευτικό πρόγραμμα για απεξάρτηση εντός των καταστημάτων κράτησης (πρβλ. άρθρο 31 παρ. 2. Βλ. και σχετική μνεία στην Εισηγητική Έκθεση).

- β) πιστοποιήσεις αναγνωρισμένων υπηρεσιών χορήγησης υποκαταστάτων κατά το άρθρο 22 παρ. 3³ ή ανταγωνιστικών στα οπιοειδή ουσιών κατά το άρθρο 22 παρ. 6⁴,

- γ) πιστοποιητικά περίθαλψης για παθήσεις συνδεδεμένες με τη χρήση ουσιών⁵,

- δ) ψυχολογικά και κοινωνικά δεδομένα που αφορούν τον κατηγορούμενο⁶,

- ε) ευρήματα εργαστηριακών εξετάσεων που αποκαλύπτουν χρήση ναρκωτικών για μακρόχρονες περιόδους⁷.

Παράλληλα σε κάθε φάση της ποινικής διαδικασίας παρέχεται η δυνατότητα να διαταχθεί ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη, είτε αυτεπάγγελα είτε μετά από αίτημα του κατηγορουμένου, προκειμένου να καθοριστεί αν πράγματι υπάρχει εξάρτηση, όπως επίσης και το είδος (σωματική ή ψυχική) και η βαρύτητα αυτής (χρόνος, εξαρτησιογόνα ουσία, απαιτούμενη ημερήσια δόση).

Ως αιτιολογία για την παραπάνω τροποποίηση σημειώνονται κατά την Εισηγητική Έκθεση τα εξής: «Ωστόσο η αμιγώς ιατρική διάγνωση της εξάρτησης, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στην πράξη δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθούν τα προβλεπόμενα στην κείμενη νομοθεσία (όπως λ.χ. η παντελής απουσία κλινικού ελέγ-

3. Δηλαδή από τον ΟΚΑΝΑ ή από δημόσιες, ειδικές μονάδες, στις οποίες χορηγείται η σχετική άδεια με υπουργικές αποφάσεις ή σε μονάδες του ΟΚΑΝΑ σε χώρους νοσοκομείων του Εθνικού Συστήματος Υγείας, στρατιωτικών νοσοκομείων, σε χώρους και υποδομές των Ενόπλων Δυνάμεων και καταστημάτων κράτησης (με τους όρους και προϋποθέσεις που ορίζουν οι σχετικές υπουργικές αποφάσεις).

4. «6. Η χορήγηση ανταγωνιστικών ουσιών που αδρανοποιούν τη λειτουργία των υποδοχέων των οπιούχων επιτρέπεται για τις ενδείξεις που αναφέρονται στην άδεια κυκλοφορίας τους. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, ύστερα από γνώμη του ΟΚΑΝΑ, καθορίζονται ειδικώς οι ουσίες, οι όροι και οι προϋποθέσεις χορήγησης, συνταγογράφησης και διάθεσης των ουσιών αυτών από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς και ιατρούς».

5. Λ.χ. νοσπλεία ή γνωμάτευση από υγειονομική επιτροπή ή ασφαλιστικό φορέα για ηπατίτιδα, AIDS, πνευμονικό οίδημα κ.λπ.

6. Λ.χ. χορήγηση προσωρινού ή οριστικού απολυτηρίου από τον στρατό ή χορήγηση επιδόματος από δημόσιο φορέα λόγω εξάρτησης από τοξικές ουσίες, ύπαρξη ψυχικής ασθένειας συνδεδεμένη με κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών.

7. Λ.χ. ιατροδικαστικές εξετάσεις, πραγματογνωμοσύνες με τη μέθοδο «ανάλυσης τριχών».

χου επί 5νθήμερο με την εισαγωγή του κατηγορουμένου σε νοσηλευτικό ίδρυμα, η οποία αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την ορθή χρήση των εννέα κριτηρίων που προβλέπει η υπ' αριθμ. Α2 Β/3892/1987 απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και των εγγενών υλικοτεχνικών ελλείψεων, έχουν δημιουργήσει μέχρι σήμερα αρκετές αποδεικτικές δυσχέρειες σχετικά με την κρίση του δικαστηρίου για την εξάρτηση του κατηγορουμένου. Βάσιμα λοιπόν θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η ανυπαρξία ουσιαστικών στοιχείων που σχετίζονται με τη νόμιμη διαδικασία διενέργειας της προσδίδουν σήμερα στην ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη τον χαρακτήρα ενός ατελούς και πολλές φορές άκρου αποδεικτικού μέσου. Να σημειωθεί επίσης ότι η πρόβλεψη για άμεση λήψη δειγμάτων σωματικών υγρών (ούρων και αίματος) και τυχόν άλλου βιολογικού υλικού του κατηγορουμένου για διενέργεια τοξικολογικής ανάλυσης και εργαστηριακού ελέγχου, αναφέρεται μόνο στην διαπίστωση της πρόσφατης χρήσης και όχι της εξάρτησης του κατηγορουμένου. Η διάγνωση της εξάρτησης του κατηγορουμένου, ως στοιχείο που οδηγεί σε μείωση της ευθύνης του, αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την ποινική μεταχείρισή του, ως εκ τούτου αποτελεί συστατικό στοιχείο της "δίκαιης δίκης" που προβλέπεται στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Συνεπώς στο πλαίσιο αυτό βασική προϋπόθεση και απόλυτη συνθήκη αποτελεί η χρήση κάθε αποδεικτικού μέσου που συνηγορεί για την εξάρτησή του. Ως εκ τούτου η ισότιμη (μαζί με την έκθεση πραγματογνωμοσύνης) ύπαρξη και άλλων αποδεικτικών μέσων για την διάγνωση της εξάρτησης του κατηγορουμένου είναι επιβεβλημένη».

Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι το τεκμήριο για την εξάρτηση του κατηγορουμένου που εισάγεται στη διάταξη του άρθρου 33 παρ. 2, σύμφωνα με την οποία η βεβαίωση ολοκλήρωσης εγκεκριμένου κατά νόμο θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης, οδηγεί υποχρεωτικά στην κρίση ότι κατά την εισαγωγή του κατηγορουμένου για θεραπεία, αυτός είχε αποκτήσει την έξη της χρήσης ναρκωτικών ουσιών.

Βασικό ζήτημα που έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα στην πράξη αποτελεί η δυσχέρεια απόδειξης της εξάρτησης του κατηγορουμένου. Δεν είναι άγνωστες οι περιπτώσεις μη παραδοχής του ισχυρισμού του κατηγορουμένου περί εξαρτήσεως από το δικαστήριο (π.χ. δεν προβλήθηκε αυτοτελής ισχυρισμός⁸ ή η ασάφεια της πραγματογνωμοσύνης οδήγησε το δικαστήριο στη μη αναγνώριση). Με τη νέα ρύθμιση του άρθρου 30 παρ. 3 το δικαιοδοτικό όργανο που θα επιληφθεί θα πρέπει να συνεκτιμήσει κάθε στοιχείο και αποδεικτικό μέσο που αφορά την εξάρτηση του κατηγορουμένου, το οποίο έχει ισχύ (κατά το νόμο) βαρύτητα με την πραγματογνωμοσύνη και πολλές φορές είναι σε θέση να καλύψει τα κενά ή τις ατέλειές της. Είναι προφανές ότι η διαπίστωση της εξάρτησης του κατηγορουμένου μπορεί να συναχθεί ευχερέστερα και πιο αντικειμενικά από επίσημα έγγραφα, όπως λ.χ. από τη συμμετοχή του (σε προγενέστερο –ανύποπτο– της πράξης χρονικό διάστημα) σε εγκεκριμένο πρόγραμμα απεξάρτησης (που προβλέπεται στο άρθρο 51), η ολοκλήρωση του οποίου άλλωστε θεσπίζει τεκμήριο για την εξάρτηση του κατηγορουμένου από την εισαγωγή του σε αυτό.

8. Ν. Παρασκευόπουλος, Η καταστολή της διάδοσης ναρκωτικών στην Ελλάδα, β' έκδοση, 2004, σελ. 204.

II. Η ιδιαίτερη ποινική μεταχείριση των εξαρτημένων παραβατών του νόμου

Γίνεται δεκτό ότι το στοιχείο της εξάρτησης του κατηγορουμένου αποτελεί κατ' ουσίαν λόγο άρσης ή μείωσης του καταλογισμού του δράστη, που πρέπει να οδηγεί είτε σε απαλλαγή είτε σε μείωση ποινής. Η νέα διάταξη του άρθρου 30 παρ. 4 ακολουθεί σε γενικές γραμμές τις προβλέψεις του Ν 3459/2006, ως εξής (άρθρο 30 παρ. 4):

α) Αν πρόκειται για εξαρτημένο που τέλεσε πράξη του άρθρου 29 παρ. 1, αυτός παραμένει ατιμώρητος.

β) Αν πρόκειται για εξαρτημένο που τέλεσε τις βασικές πράξεις διακίνησης του άρθρου 20, αυτός τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους.

γ) Αν πρόκειται για εξαρτημένο που τέλεσε τις προνομιούχες μορφές διακίνησης του άρθρου 21, αυτός τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα (1) έτος.

δ) Αν πρόκειται για εξαρτημένο που τέλεσε τις διακεκριμένες μορφές διακίνησης του άρθρου 22, αυτός τιμωρείται με πρόσκαιρη κάθειρξη μέχρι δέκα (10) έτη.

Περαιτέρω (χωρίς νομοτεχνική λογική) κατά τη διάταξη του άρθρου 21 παρ. 1 περ. α' προβλέπεται ως ιδιαίτερη (προνομιούχα) περίπτωση που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης μέχρι τρία έτη η διακίνηση μικροποσοτήτων ναρκωτικών, με σκοπό ο εξαρτημένος δράστης να εξασφαλίσει την κάλυψη των καθημερινών ατομικών του αναγκών χρήσης. Πάντως ουσιαστικά διαγνωστικά στοιχεία για την παραπάνω κρίση θα πρέπει να ανιχνευθούν ως εξής: Στο πεδίο της εξασφάλισης της κάλυψης των καθημερινών αναγκών χρήσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι η μικροδιακίνηση μπορεί να λαμβάνει χώρα όχι μόνο για την ημερήσια κάλυψη των αναγκών χρήσης, αλλά και για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα ημερών. Περαιτέρω σε κάθε περίπτωση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος χρήσης του κατηγορουμένου, ο βαθμός εξάρτησής του, το είδος της εξαρτητικής ουσίας, η απαιτούμενη ημερήσια δόση, τα ειδικά χαρακτηριστικά του κατηγορουμένου. Τέλος συστατικό στοιχείο αποτελεί και το εύρος της μικροδιακίνησης, με την έννοια ότι και αυτή θα πρέπει να καλύπτει τις ανάγκες χρήσης των χρηστών που τις προμηθεύονται.

Σε σχέση με το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς (του Ν 3459/2006) για την ποινική μεταχείριση του εξαρτημένου δράστη που τελεί έγκλημα διακίνησης υπό επιβαρυντικές περιστάσεις παρατηρούμε ότι ο νέος νόμος για τα ναρκωτικά:

α) Δεν τυποποιεί πλέον τις περιπτώσεις όπου ο εξαρτημένος δράστης ενεργεί καθ' έξη, συνεπώς η τέλεση οποιουδήποτε εγκλήματος διακίνησης από εξαρτημένο δράστη στο πρόσωπο του οποίου συνέτρεχε κατά την ισχύ του Ν 3459/2006 η παραπάνω ιδιότητα, υπάγεται πλέον στις ρυθμίσεις του άρθρου 30 παρ. 4 περ. β' ή του άρθρου 21 παρ. 1 περ. α'.

β) Δεν τυποποιεί πλέον τις περιπτώσεις όπου ο εξαρτημένος δράστης είναι υπότροπος. Τούτο προκύπτει από το πρίσμα της νέας διάταξης του άρθρου 22 παρ. 2 περ. γ', καθώς προβλέπεται ότι για τη στοιχειοθέτηση της υποτροπής απαιτείται ο δράστης να μην

έχει κριθεί ως εξαρτημένος⁹. Με δεδομένο ότι δε νοείται πλέον «εξαρτημένος υπότροπος» η τέλεση οποιουδήποτε εγκλήματος διακίνησης από εξαρτημένο δράστη στο πρόσωπο του οποίου συνέτρεξε κατά την ισχύ του Ν 3459/2006 η παραπάνω ιδιότητα, υπάγεται στις ρυθμίσεις του άρθρου 30 παρ. 4 περ. Β' ή του άρθρου 21 παρ. 1 περ. α'.

γ) Προέκρινε να μην υπάρξει ειδική πρόβλεψη για μειωμένο πλαίσιο ποινής στους εξαρτημένους που τέλεσαν πράξεις διακίνησης υπό τις επιβαρυντικές περιστάσεις του (ισχύοντος) άρθρου 23. Οι λόγοι που οδήγησαν στην παραπάνω επιλογή εξηγούνται από την Εισηγητική Έκθεση «δεδομένων των κριτηρίων ... για τη διάγνωση της εξάρτησης, καθώς και των αυξημένων προϋποθέσεων για τη συνδρομή των επιβαρυντικών περιστάσεων διακίνησης». Η θέση αυτή που επιλέχθηκε πάντως ελέγχεται, στο μέτρο όπου αναιρεί την αρχή ότι η μειωμένη ευθύνη του εξαρτημένου θεμελιώνεται στο γεγονός ότι η διάγνωση της εξάρτησης του κατηγορουμένου έχει άμεση επίδραση στην ικανότητά του για καταλογισμό. Για τον λόγο άλλωστε αυτό στην Εισηγητική Έκθεση σημειώνεται ότι «γίνεται ρητή σχετικά με τον έλεγχο και την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 36 του Ποινικού Κώδικα, προκειμένου να κριθεί αν η εξάρτηση του κατηγορουμένου είχε επίδραση στην ικανότητά του για καταλογισμό».

Για την αποφυγή παρερμηνειών επαναλαμβάνεται με σαφήνεια ότι ο κατά νόμο ποινικός χαρακτήρας των πράξεων που τελέστηκαν από εξαρτημένο δράστη κρίνεται με βάση την απειλούμενη στο νόμο ποινή, συνεπώς η νομοθετική πρόβλεψη για πλημμεληματική ποινή του εξαρτημένου διακινητή συνεπάγεται και τον αντίστοιχο χαρακτηρισμό της πράξης του (άρθρο 30 παρ. 5).

III. Η παροχή δυνατοτήτων για παρακολούθηση από μέρους των εξαρτημένων δραστών θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης σε όλο το φάσμα της ποινικής διαδικασίας, καθώς των εννόμων αποτελεσμάτων που επιφέρει η ολοκλήρωσή τους

Στα άρθρα 31-35 του Ν 4139/2013 έχουν ενσωματωθεί οι περισσότερες από τις διατάξεις των άρθρων 31 και 32 Ν 3459/2006 με έμφαση στην ώθηση σε θεραπευτική μεταχείριση του εξαρτημένου δράστη και στην παροχή ευεργετικών μέτρων σε όσους παρακολουθούν και ολοκληρώσουν θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης, με την εξής ταξινόμηση: α) προβλέψεις κατά το στάδιο της προδικασίας, β) συνέπειες της συμμετοχής σε θεραπευτικά προγράμματα εκτός καταστημάτων κράτησης, γ) συνέπειες της ολοκλήρωσης θεραπευτικού προγράμματος εκτός σωφρονιστικών καταστημάτων, δ) εισαγωγή σε θεραπευτικό ή ειδικό κατάστημα κράτησης και μεταγωγές και ε) υφ' όρων απόλυση. Κοινό στόχο των σχετικών προβλέψεων αποτελεί η «στροφή» σε θεραπευτική αντιμετώπιση του εξαρτημένου, η διευκόλυνση και «ώθησή» του για συμμετοχή σε θεραπευτικά προγράμματα απε-

ξάρτησης και η «επιβράβευσή» του σε περίπτωση ολοκλήρωσής τους. Ειδικότερα σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας προβλέπονται τα εξής:

A. Προδικασία

Μολοντί η απαρίθμηση των προβλεπόμενων περιοριστικών όρων είναι ενδεικτική στη διάταξη του άρθρου 282 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στη δικαστηριακή πρακτική ήταν σπάνια η επιβολή περιοριστικού όρου εκτός των ρητά αναφερομένων. Έτσι για πρώτη φορά στη διάταξη του άρθρου 31 προβλέπεται ως (ειδικός) περιοριστικός όρος¹⁰ η εισαγωγή του κατηγορουμένου σε εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης του άρθρου 51. Στόχο της νέας αυτής πρόβλεψης κατά την Εισηγητική Έκθεση αποτελεί «να δοθεί η δυνατότητα θεραπευτικής προσέγγισης του δράστη που δηλώνει ότι επιθυμεί να παρακολουθήσει θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης, λαμβανομένων υπόψη ότι: α) οι προβλεπόμενοι περιοριστικοί όροι κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας δεν συνδέονται με ζητήματα απεξάρτησης από τα ναρκωτικά, β) η εισαγωγή του συγκεκριμένου περιοριστικού όρου είναι δυνατόν να συμβάλλει στην ορθολογική επιβολή της προσωρινής κράτησης στις περιπτώσεις των εξαρτημένων και γ) ο κίνδυνος της στέρξης της ελευθερίας του εξαρτημένου δράστη λειτουργεί πολλές φορές ως μοχλός κινητοποίησης προς την απεξάρτησή του». Σημειώνεται ότι η νέα διάταξη του άρθρου 31 δεν τροποποιεί τη διαδικασία που προβλέπεται στον ΚΠΔ, απλά προσθέτει έναν νέο περιοριστικό όρο με σκοπό τη θεραπευτική μεταχείριση των εξαρτημένων δραστών.

Πάντως ακόμα και σε περίπτωση επιβολής προσωρινής κράτησης, αυτή μπορεί να αντικατασταθεί από τον αρμόδιο ανακριτή ή το δικαστικό συμβούλιο με τον παραπάνω περιοριστικό όρο της εισαγωγής του κατηγορουμένου σε εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης του άρθρου 51. Αυτονόητο είναι ότι καθοριστικό ρόλο για την αντικατάσταση αυτή μπορεί να διαδραματίσει βεβαίωση αποδοχής του προσωρινά κρατούμενου από εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης του άρθρου 51.

Τέλος, εάν ο κατηγορούμενος δηλώσει ότι επιθυμεί να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό πρόγραμμα για απεξάρτηση εντός των καταστημάτων κράτησης, υποβάλλεται αρχικά σε πρόγραμμα σωματικής αποτοξίνωσης (διάρκειας τριών εβδομάδων) και στη συνέχεια μπορεί να διαταχθεί (από ειδική επιτροπή στη σύνθεση της οποίας συμμετέχουν ο υπεύθυνος του Προγράμματος σωματικής αποτοξίνωσης και ο υπεύθυνος του Προγράμματος ψυχολογικής απεξάρτησης του Καταστήματος Κράτησης) η παρακολούθηση ειδικού συμβουλευτικού προγράμματος ψυχολογικής απεξάρτησης.

Οι παραπάνω προβλέψεις έχουν εφαρμογή στις περιπτώσεις εγκλημάτων των άρθρων 20 έως 25, 29 και 30 παρ. 4, όπως και σε περίπτωση εγκλήματος που φέρεται ότι τελέστηκε για να διευκολυνθεί η χρήση ναρκωτικών ουσιών.

9. «Υπότροπος θεωρείται όποιος, χωρίς να έχει κριθεί ως εξαρτημένος, έχει ήδη καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα διακίνησης ναρκωτικών μέσα στην προηγούμενη δεκαετία».

10. Ο οποίος επιβάλλεται είτε με σύμφωνη γνώμη ανακριτή και εισαγγελέα είτε μετά από αίτηση του κατηγορουμένου περί αντικατάστασης της προσωρινής του κράτησης από τον ανακριτή ή το δικαστικό συμβούλιο κράτησης.

B. Οι έννομες συνέπειες της συμμετοχής του κατηγορουμένου σε θεραπευτικά προγράμματα απεξάρτησης εκτός καταστημάτων κράτησης

Στη διάταξη του άρθρου 32 προβλέπονται οι έννομες συνέπειες των εξαρτημένων δρασιών που συμμετέχουν σε εγκεκριμένο κατά το άρθρο 51 συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα σωματικής και (σε κάθε περίπτωση) ψυχικής απεξάρτησης. Ουσιαστικά πρόκειται για «ευεργετήματα» που παρέχονται με στόχο την ολοκλήρωση της θεραπευτικής διαδικασίας και της απεξαρτητικής πορείας του κατηγορουμένου. Τα «ευεργετήματα» αυτά αφορούν εξαρτημένους δράστες που έχουν τελέσει εγκλήματα των άρθρων 20-22, 24-25, 29 και 30 παρ. 4, όπως και εγκλήματα που φέρεται ότι τελέστηκαν για να διευκολυνθεί η χρήση ναρκωτικών ουσιών. Η εν λόγω διάταξη πάντως (μειώνοντας αισθητά τον σχετικό κατάλογο) εξαιρεί από τα «διευκολυντικά» της χρήσης τα εγκλήματα που προβλέπονται στα άρθρα 187Α, 299, 310 παρ. 3, 311, 322, 323, 324, 336 και 380 παρ. 2 του Ποινικού Κώδικα¹¹. Ειδικότερα τα «ευεργετικά» μέτρα που προβλέπονται είναι τα εξής:

i. Αναβολή και αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης

Όπως και στην αντίστοιχη ρύθμιση του Ν 3459/2006 προβλέπεται (άρθρο 32 παρ. 1 περ. α') η δυνητική αναβολή από την άσκηση ποινικής δίωξης (από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, μετά από έγκριση του εισαγγελέα εφετών) στις περιπτώσεις οικειοθελούς υποβολής του δράστη σε θεραπεία σε συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης του άρθρου 51. Στις περιπτώσεις όπου ο δράστης ολοκληρώσει με επιτυχία το θεραπευτικό πρόγραμμα (σύμφωνα με έγγραφη βεβαίωση και έκθεση του διευθυντή του προγράμματος) προβλέπεται η αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης (από το συμβούλιο πλημμελειοδικών και όχι στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών). Όπως σημειώνεται στην Εισηγητική Έκθεση «Βασικό στοιχείο για την αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης αποτελεί η κρίση ότι η συνέχιση της ποινικής δίωξης θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την επανένταξη του συγκεκριμένου δράστη στην κοινωνική ζωή».

ii. Αναστολή εντάλματος σύλληψης

Κατά την παρ. 1 περ. β' του άρθρου 32 (όμοια όπως στην παρ. 7 του άρθρου 31 Ν 3459/2006) προβλέπεται η (δυνητική) αναστολή της ισχύος εντάλματος σύλληψης προσώπου, που παρακολουθεί εγκεκριμένο πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης του άρθρου 51, εφόσον το ένταλμα αυτό αφορά πράξη που φέρεται ότι τελέστηκε πριν από την εισαγωγή του διωκόμενου στο παραπάνω πρόγραμμα. Η διάταξη αυτή παρέχει τη σχετική αρμοδιότητα για την

αναστολή στον αρμόδιο εισαγγελέα ή στο συμβούλιο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η κατηγορία, στην περίπτωση που έχει διατηρηθεί η ισχύς του εντάλματος με σύμφωνη γνώμη του προέδρου εφετών ή με βούλευμα.

iii. Αναστολή εκτέλεσης ποινής

α) Για όσους παρακολουθούν θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης

Στην παρ. 1γ' του άρθρου 32 προβλέπεται (όπως και στην παρ. 5 του άρθρου 31 του Ν 3459/2006) η αναστολή εκτέλεσης της ποινής προσώπου που παρακολουθεί εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης, εφόσον οι ποινές αυτές αφορούν πράξεις που φέρεται ότι τελέστηκαν πριν από την εισαγωγή του διωκόμενου στο παραπάνω πρόγραμμα, εφόσον βεβαιώνεται από τον υπεύθυνο του θεραπευτικού αυτού προγράμματος η συνεπής παρακολούθησή του εκ μέρους του κατηγορουμένου. Η αναστολή αυτή χορηγείται (σε κάθε είδους καταδικαστικές αποφάσεις οριστικές, τελεσίδικες ή αμετάκλητες) υπό τον όρο συνέχισης της παρακολούθησης και ολοκλήρωσης του προγράμματος απεξάρτησης και ανακαλείται σε περίπτωση παραβίασης των όρων αυτών. Η αρμοδιότητα για τη χορήγηση της αναστολής ανήκει στο δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση. Ωστόσο ουσιαστική καινοτομία του νέου νόμου αποτελεί η πρόβλεψη για χορήγηση αναστολής της χρηματικής ποινής. Η θέση αυτή είχε ήδη υποστηριχθεί¹², με το ορθό επιχείρημα ότι λόγω του ύψους τους και της οικονομικής αδυναμίας της πλειοψηφίας των καταδικών θα ματαιωνόταν ο σκοπός του νομοθέτη να αποφεύγεται στις περιπτώσεις αυτές ο εγκλεισμός του απεξαρτημένου ατόμου.

Περαιτέρω προβλέπεται η υποχρεωτική αναστολή (υπό τον όρο της ανάκλησης) κάθε δυσμενούς ατομικού μέτρου (καθώς και τόκοι ή προσαυξήσεις) εάν έχει χωρήσει βεβαίωση της χρηματικής ποινής και των εξόδων, μετά από σχετική Διάταξη του αρμοδίου εισαγγελέα εκτέλεσης του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση της αναστολής.

β) Για όσους έχουν ολοκληρώσει θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης

Περαιτέρω η επιτυχής ολοκλήρωση εγκεκριμένου κατά το άρθρο 51 θεραπευτικού προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης (πρβλ. παρ. 6 του άρθρου 31 Ν 3459/2006) οδηγεί στην κατά παρέκκλιση των όρων των άρθρων 99 επ. Ποινικού Κώδικα, υποχρεωτική¹³ αναστολή εκτέλεσης της στερητικής της ελευθερίας ποινής, καθώς και της τυχόν χρηματικής ποινής (άρθρο 33 παρ. 1α'). Η παραπάνω διάταξη για την αναστολή έχει εφαρμογή για κάθε καταδικαστική απόφαση (οριστική, τελεσίδικη ή αμετάκλητη), ενώ δεν προβλέπεται προθεσμία για την υποβολή σχετικής αίτησης. Η αναστολή ανακαλείται μόνο αν δεν τηρηθούν οι όροι της απόφασης, ενώ εάν η αναστολή δεν ανακληθεί η ποινή που είχε ανασταλεί θεωρείται σαν να μην είχε επιβληθεί.

Όμοια ρύθμιση προβλέπεται και στη μεταβατική διάταξη του άρθρου 97 παρ. 3, στις περιπτώσεις δηλαδή που αφορούν κα-

11. Κατά την προγενέστερη ρύθμιση, στο άρθρο 31 παρ. 1 Ν 3459/2006, εξαιρούνταν η ανθρωποκτονία (299 ΠΚ), η έκθεση (306 ΠΚ), η επικίνδυνη (309 ΠΚ), η βαρεία (310 ΠΚ) και η θανατηφόρα (311 ΠΚ) σωματική βλάβη, η σωματική βλάβη ανηλικών (312 ΠΚ), η αρπαγή (322 ΠΚ), το εμπόριο δούλων (323 ΠΚ), η αρπαγή ανηλικών (324 ΠΚ), ο βιολισμός (336 ΠΚ), η διακεκριμένη κλοπή πράγματος αφιερωμένου στη θρησκευτική λατρεία ή επιστημονικής, καλλιτεχνικής, αρχαιολογικής ή ιστορικής σημασίας που βρισκόταν σε συλλογή (άρθρο 374 εδ. α' και β' αντίστοιχα), η ληστεία (380 ΠΚ) και τα εγκλήματα που τελούνται για νομιμοποίηση εσόδων και προβλέπονται από το άρθρο 2 του Ν 2331/1995.

12. Ν. Παρασκευόπουλος, Η καταστολή της διάδοσης των ναρκωτικών στην Ελλάδα, β' έκδοση, 2004, σελ. 204.

13. ΕφΑθ 763/2002 ΠοινΧρ 2004, 362, ΤρΕφΚακΠειρ 249/1999 ΠοινΔικ 1999, 825.

ταδικασθέντες που έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης, εφόσον οι πράξεις αυτές τελέστηκαν πριν την εισαγωγή τους στο πρόγραμμα απεξάρτησης. Η αναστολή χορηγείται με διάταξη του εισαγγελέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση, για χρονικό διάστημα τριών ετών και υπό όρους αντίστοιχους με τους προβλεπόμενους στο άρθρο 33 παρ. 1α'.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι το ζήτημα που αναφύεται στην πράξη έχει σχέση με την αρμοδιότητα του οργάνου που χορηγεί την αναστολή: ενώ η διάταξη του άρθρου 33 παρ. 1α' αναφέρει ότι αρμόδιο είναι το δικαστήριο που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση, στη μεταβατική διάταξη του άρθρου 97 παρ. 3 προβλέπεται ότι η αναστολή χορηγείται με διάταξη του εισαγγελέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση. Η ανάγκη για άμεση νομοθετική αντιμετώπιση της παραπάνω αβλεψίας είναι επιβεβλημένη. Πάντως μεταξύ των δύο παραπάνω ρυθμίσεων, ως ευμενέστερη διάταξη (που ορίζει μικρότερο χρόνο δοκιμασίας) θα πρέπει να προτιμηθεί αυτή του άρθρου 97 παρ. 3 Ν 4139/2013.

Δικαιολογητική βάση των ρυθμίσεων αυτών αποτελεί η αναγνώριση της προσπάθειας για απεξάρτηση και το γεγονός ότι δεν συνάδει προς αυτήν ο εγκλεισμός σε σωφρονιστικό κατάστημα.

iv. Αναβολή στράτευσης/στρατιωτικά εγκλήματα

Η ειδική αναφορά που υπήρχε στο Ν 3459/2006 για τους εξαρτημένους δράστες που έχουν ενταχθεί σε εγκεκριμένο από το νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης και έχει σχέση με την αναβολή στράτευσης ή με τα εγκλήματα της λιποταξίας και των άρθρων 32-45 του Ν 2287/1995 περί Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα επαναλαμβάνονται στην παρ. 2 περ. α' του άρθρου 32 του νέου νόμου.

v. Αναβολή δίκης

Το αίτημα του κατηγορουμένου για αναβολή της δίκης λόγω συμμετοχής του σε θεραπευτικό πρόγραμμα εκτός καταστημάτων κράτησης έχει τη συχνότερη εφαρμογή στην πράξη. Με την πρόβλεψη του άρθρου 31 παρ. 2 Ν 3459/2006 επιδιώχθηκε η απρόσκοπτη συνέχιση της θεραπείας, στο μέτρο όπου ο κατηγορούμενος υποβάλλεται σε θεραπευτική αγωγή εγκεκριμένου κατά νόμο θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης. Η διάταξη αυτή διατηρείται σε γενικές γραμμές στο άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' του Ν 4139/2013, με τις εξής διαφοροποιήσεις: α) το εν λόγω αίτημα αναβολής αποσυνδέεται από τη διάταξη του άρθρου 349 ΚΠΔ και τα οριζόμενα σε αυτήν, ως εκ τούτου οι χορηγούμενες αναβολές μπορεί να υπερβαίνουν τον αριθμό που ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 349 ΚΠΔ¹⁴, β) η παραδοχή του αιτήματος αναβολής ορίζεται ως υποχρεωτική¹⁵ από το δικαστήριο, στο μέτρο όπου αποδεικνύεται ότι ο κατηγορούμενος υποβάλλεται σε θεραπευτική αγωγή εγκεκριμένου κατά νόμο θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης.

14. Πρβλ. Λ. Μαργαρίτη, *Ναρκωτικά και αναστολή εκτέλεσης της ποινής*, ΠοινΔικ 2005, 185.

15. Βλ. και ΑΠ 198/1998 ΠοινΧρ 1998, 793 = ΠοινΔικ 1998, 318.

Έχει κριθεί ότι απαιτείται αιτιολογημένη απόρριψη αιτήματος, άλλως θεμελιώνεται αναιρετικός λόγος για υπέρβαση εξουσίας¹⁶.

Καθώς η παρακολούθηση θεραπευτικών προγραμμάτων είναι μια μακροχρόνια διαδικασία ορίζεται ότι κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης του προγράμματος αναστέλλεται η παραγραφή¹⁷ οποιουδήποτε εγκλήματος του θεραπευομένου, ενώ παρατείνονται κατά τρία (3) έτη οι προβλεπόμενοι στο άρθρο 113 παρ. 3 εδ. α' ΠΚ χρονικοί περιορισμοί της αναστολής της¹⁸.

vi. Ειδική υπ' όρον απόλυση

Στο άρθρο 35 (πρβλ. το άρθρο 31 παρ. 10 Ν 3459/2006) προβλέπεται ο θεσμός της υπό όρο απόλυσης για όσους έχουν παρακολουθήσει με επιτυχία εγκεκριμένο συμβουλευτικό ή θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης και υπάρχει βεβαίωση από αναγνωρισμένο θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης που λειτουργεί εκτός του σωφρονιστικού καταστήματος ότι γίνονται αποδεκτοί σε θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης¹⁹, κατά παρέκκλιση των όρων που προβλέπονται στο άρθρο 105 ΠΚ. Ο χρόνος παραμονής του κρατούμενου στο συγκεκριμένο πρόγραμμα συντήρησης και απεξάρτησης θεωρείται ως χρόνος έκτισης της ποινής. Τυπικός χρονικός όρος της απόλυσης είναι να έχει εκτιθεί το ένα πέμπτο (1/5)²⁰ της ποινής, χωρίς να απαιτείται η συμπλήρωση των γενικών χρονικών ορίων που προβλέπονται στο άρθρο 105 ΠΚ. Στο βαθμό που το μέτρο της ειδικής απόλυσης αφορά σε αμιγώς θεραπευτικό σκοπό, η τυπική προϋπόθεση του 1/5 της ποινής αφορά σε πλασματικό υπολογισμό πραγματικής έκτισης, συμπεριλαμβανομένων δηλαδή και των ευεργετικών υπολογιζόμενων ημερών.

Στο άρθρο 35 παρ. 4 σημειώνεται ότι η ειδική υπ' όρον απόλυση (και η σχετική επ' αυτής καταδικαστική απόφαση) σημειώνεται αποκλειστικά και μόνο στα αντίγραφα ποινικού μητρώου που προορίζονται για δικαστική χρήση, στο βαθμό που ο απολυθείς παρακολούθησε με επιτυχία το θεραπευτικό πρόγραμμα.

vii. Ποινικό μητρώο

Με βασικό στόχο την ειδική πρόληψη και τον μη στιγματισμό του απεξαρτημένου ατόμου, στη διάταξη του άρθρου 33 παρ. 1β' (πρβλ. παρ. 4 του άρθρου 31 Ν 3459/2006) προβλέπεται ότι μετά την ολοκλήρωση του θεραπευτικού προγράμματος που πιστοποιείται εγγράφως από τον επιστημονικό διευθυντή του οικείου προγράμματος, μπορεί ο ενδιαφερόμενος ή ο αρμόδιος εισαγγελέας να ζητήσει από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών να μην εγγράφονται σε απόσπασμα ή αντίγραφο φύλλου Ποινικού Μητρώου αποφάσεις ή βουλεύματα για εγκλήματα που προβλέπονται στη διάταξη του άρθρου 32.

16. ΑΠ 1408/2003 ΠοινΧρ 2004, 351 = ΠΛογ 2003, 1557, ΑΠ 1187/2002 ΠοινΔικ 2002, 1336 = ΠΛογ 2002, 1337, ΤρΕφΚακΠειρ 409/1999 ΠοινΔικ 2001, 98.

17. Βλ. σχετικά ΕφΠειρ 101/1999 ΠοινΔικ 1999, 450.

18. Βλ. για το θέμα αναλυτικά Χ. Λαμπάκη, Η υποχρεωτική αναβολή της δίκης και η «ειδική» αναστολή της παραγραφής κατ' άρθρο 32 παρ. 2 στοιχ. γ' του Ν 4139/2013, στο παρόν τεύχος, σελ. 823.

19. ΣυμβΕφΠειρ 157/2001 Αρμ 2001, 1256.

20. Η εν λόγω τυπική προϋπόθεση προστέθηκε με το άρθρο 6 παρ. 4 Ν 3189/2003.

viii. Υποχρεωτική αναγνώριση ελαφρυντικής περίπτωσης

Όμοια με την παρ. 11 του άρθρου 31 του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά (Ν 3459/2006), το άρθρο 33 παρ. 1 περ. γ' προβλέπει ότι η επιτυχής ολοκλήρωση του εγκεκριμένου θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης αναγνωρίζεται (υποχρεωτικά και όχι δυνητικά) ως ελαφρυντική περίπτωση κατά την επιμέτρηση της ποινής²¹.

ix. Εισαγωγή σε θεραπευτικό ή ειδικό κατάστημα κράτησης

Η διάταξη του άρθρου 34 προβλέπει για πρώτη φορά τις περιπτώσεις θεραπευτικής προσέγγισης σε πρόσωπα που κρατούνται σε σωφρονιστικά καταστήματα και επιθυμούν να συμμετάσχουν σε εγκεκριμένο από το νόμο πρόγραμμα απεξάρτησης, στις περιπτώσεις όπου ο κρατούμενος δηλώνει ότι επιθυμεί να συμμετάσχει σε εγκεκριμένο από το νόμο πρόγραμμα απεξάρτησης. Έτσι διατάσσεται η εισαγωγή του σε ειδικό θεραπευτικό κατάστημα ή ειδικό τμήμα καταστήματος κράτησης για απεξάρτηση και υποβάλλεται σε πρόγραμμα παρακολούθησης και σωματικής αποτοξίνωσης διάρκειας τριών εβδομάδων, ενώ στη συνέχεια μπορεί να διαταχθεί η παρακολούθηση ειδικού συμβουλευτικού προγράμματος ψυχολογικής απεξάρτησης.

Σύμφωνα με όσα σημειώνονται στην εισηγητική έκθεση: «Τα παραπάνω έχουν εφαρμογή σε καταδικασθέντες για πράξεις του νόμου περί ναρκωτικών, αλλά και σε εξαρτημένους δράστες εγκλήματος που φέρεται ότι τελέσθηκε για να διευκολυνθεί η χρήση ναρκωτικών ουσιών (με εξαίρεση δηλαδή μόνον εγκλημάτων που προβλέπονται στην διάταξη του άρθρου 23 του Σχεδίου καθώς και των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 187Α, 299, 306 παρ. 2, 310 παρ. 3, 311, 322, 323, 324, 336 και 380 παρ. 2 του ΠΚ). Για την εφαρμογή της ίδιας διαδικασίας στις λοιπές περιπτώσεις (για οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη) προϋπόθεση αποτελεί να δηλώσει ο κρατούμενος ότι είναι εξαρτημένος από ναρκωτικά και παράλληλα ότι επιθυμεί να συμμετάσχει σε πρόγραμμα απεξάρτησης. Η ομοιόμορφη αυτή θέση για την αντιμετώπιση των καταδικασθέντων οι οποίοι κρίθηκαν ή όχι εξαρτημένοι από το δικαστήριο δεν αναιρεί ούτε φαλκιδεύει την δικαστική κρίση, αλλά πηγάζει από το γεγονός ότι η ίδια η φύση της κράτησης εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων ενισχύει τους όρους της έξης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών. Άλλωστε το όργανο που θα επιληφθεί για την αναγνώριση της εξάρτησης του κρατουμένου έχει τα χεγύα τόσο της γνώσης όσο και της αμεροληψίας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αναφερόμενη στο Σχέδιο διάταξη έχει κοινά χαρακτηριστικά με τις προϋποθέσεις εισαγωγής κρατουμένων σε Κέντρα Απεξάρτησης κρατουμένων (βλ. σχετικά την Υπουργική Απόφαση 137061/2002, ΦΕΚ Β'

1154/4.9.2002, «Πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων Ελαιώνα Θιβών για τη σωματική και ψυχική απεξάρτηση και την κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων τοξικομανών και χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών»), με τις οποίες για την συμμετοχή κρατουμένου στο θεραπευτικό πρόγραμμα η προϋπόθεση της χρήσης αποδεικνύεται «... με δικαστική απόφαση ή με προγενέστερη πραγματογνωμοσύνη ή με δήλωσή του».

Είναι διαπιστωμένο ότι πάνω από το 60% των κρατουμένων στα ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα κρατείται γιατί έχει καταδικαστεί για έγκλημα του νόμου περί ναρκωτικών, όπως επίσης και η συντριπτική πλειοψηφία του 1/3 των υποδικών. Το ζήτημα λοιπόν των ναρκωτικών, στην ειδική σωφρονιστική έκφασή του, δημιουργεί μια παγιωμένη πραγματικότητα, η οποία όχι μόνο δεν λύνει το πρόβλημα, αλλά απεναντίας το διογκώνει: η γνωστή εγκληματική υποτροπή, ως απόρροια του εγκλεισμού, μεγεθύνεται ήδη πριν την αποφυλάκιση. Η αμιγώς κατασταλτική πολιτική που έχει ασκηθεί για το ζήτημα των ναρκωτικών είναι σαφές ότι δεν έχει φέρει αποτελέσματα: αύξηση των χρηστών και εξαρτημένων, υπερπληρότητα των σωφρονιστικών καταστημάτων, έλλειψη θεραπευτικής οπτικής με στόχο την απεξάρτηση. Η αλλαγή στάσης λοιπόν ήταν επιβεβλημένη. Ευχή όλων θα πρέπει να είναι η νέα αυτή νομοθετική πρωτοβουλία να βρει αντίστοιχη ανταπόκριση στη δικαστηριακή πρακτική. Κλείνοντας είναι σκόπιμο να παραθέσουμε τις σκέψεις που σημειώνονται στο προοίμιο της Εισηγητικής Έκθεσης του νέου νόμου σε σχέση με τη διευκόλυνση της ουσιαστικής εφαρμογής μέτρων απεξάρτησης αντί του εγκλεισμού στις κοινές συνθήκες της φυλακής: «Η χώρα μας οφείλει να αξιολογήσει ένα σημαντικό εύρημα. Συγκεκριμένη έρευνα - αξιολόγηση του θεραπευτικού έργου του ΚΕΘΕΑ που έλαβε χώρα με διεθνή επίβλεψη (βλ. Δ. Αγραφιώτη - Ε. Καμπριάνη, Εξαρτήσεις 2002, σελ. 12, 18), έδειξε τα ακόλουθα: Από όσους παρέμειναν σε θεραπευτικές κοινότητες για διάστημα άνω του ενός έτους, το 73% δεν είχε πλέον ποινικές εκκρεμότητες πέντε ή μετά την είσοδό τους στη θεραπευτική διαδικασία. Εξάλλου, το 100% όσων έλαβαν μέρος στην έρευνα, αφενός δεν είχε καμιά (εμφανή ή αφανή) παράνομη δραστηριότητα κατά τις τελευταίες 30 ημέρες πριν ερωτηθεί, αφετέρου δεν είχε εμπειρία φυλάκισης κατά την πενταετία. Αν οι αριθμοί αυτοί συγκριθούν με τα υψηλά ποσοστά υποτροπής όσων αποφυλακίζονται, προκύπτει ότι η προληπτική δυναμική της απεξάρτησης είναι πολύ ισχυρότερη από την αντίστοιχη της φυλακής. Παρά το συγκεκριμένο εύρημα και τη διεθνή εμπειρία, η εφαρμογή των ρυθμίσεων και η ποινική αντιμετώπιση του προβλήματος φαίνονται να διστάζουν ενώπιον των εναλλακτικών μέτρων απεξάρτησης. Αυτή η διστακτικότητα έχει ως αναπόφευκτες συνέπειες την υπερφόρτωση των φυλακών και την αδυναμία κοινωνικής επανένταξης και άσκησης δευτερογενώς προληπτικής πολιτικής. Προφανώς, αιτιολογείται όχι μόνο με βάση αδυναμίες της εφαρμογής (π.χ. έλλειψη προγραμμάτων επιμόρφωσης των δικαστών για τις εξελίξεις), αλλά και με βάση τις ατέλειες και την πολυπλοκότητα της κείμενης νομοθεσίας».

21. Η σιωπηρή απόρριψη σχετικού ισχυρισμού από δικαστήριο της ουσίας θεμελιώνει έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας, ΑΠ 1822/1997 ΝοΒ 1998, 682.